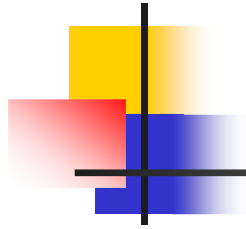

**FINANSOWANIE OCHRONY
ŚRODOWISKA ZE
ŚRODKÓW UNII
EUROPEJSKIEJ W
PERSPEKTYWIE 2007-2013**

Cel wykładu

Cel wykładu

---

1. Przedstawienie podstawowych i przekrojowych informacji o możliwościach finansowania ochrony środowiska w okresie 2007 – 2013.
2. Omówienie perspektyw zawodowych jakie stwarzają fundusze unijne dla absolwentów ochrony środowiska.

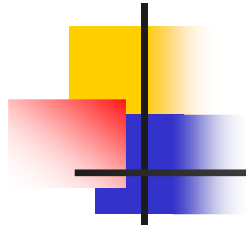

Cel zajęć

Nadrzędny cel: **zrozumienie** podstawowych procesów związanych z finansowaniem ochrony środowiska ze środków publicznych:

- Czemu służą programy rozwojowe?
- Jakie są zasady finansowania projektów?
- Jakie są realia pozyskania środków?

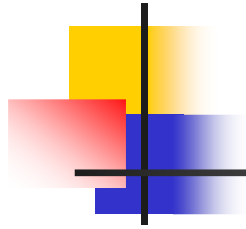
Zakres zajęć

Zakres zajęć

---

1. Podstawowe pojęcia dotyczące wdrażania funduszy unijnych.
2. Przegląd możliwości finansowania ochrony środowiska w okresie 2007-2013.
3. Omówienie dwóch modeli wdrażania programów na przykładzie V osi priorytetowej POliŚ oraz LIFE+
4. Ewaluacja jako narzędzie oceny programów i projektów
5. Zasady przygotowania dobrych projektów

Podstawowe pojęcia

Podstawowe pojęcia

---

1. Instrumenty finansowe UE

programy przedakcesyjne;

fundusze strukturalne;

Fundusz Spójności;

Europejski Fundusz Rybołówstwa;

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej

Europejski Fundusz Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich

Instrument finansowy LIFE+

7 Program ramowy na rzecz badań naukowych i rozwoju technologicznego

Ramowy program na rzecz Innowacji i Komunikacji

Podstawowe pojęcia

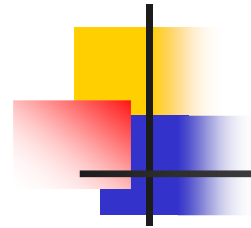
2. Inne instrumenty finansowe

Norweski Mechanizm Finansowy

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Szwajcarski Mechanizm Finansowy

Środki krajowe

Podstawowe pojęcia

---

3. Linia demarkacyjna / logika polityki rozwoju

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

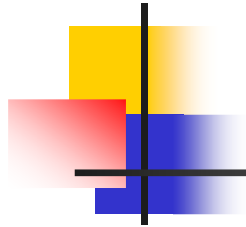

Podstawowe pojęcia

---

4. Perspektywa finansowa / okres programowania

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

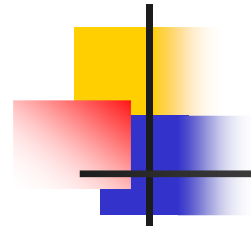

Podstawowe pojęcia

---

5. Program operacyjny

- diagnoza potrzeb
- cele
- priorytety
- wskaźniki
- **logika programu**

Podstawowe pojęcia

---

6. Uszczegółowienie programu operacyjnego

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Podstawowe pojęcia

---

7. Konkurs:

- rodzaje konkursów
- dokumentacja konkursowa
- termin naboru wniosków

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

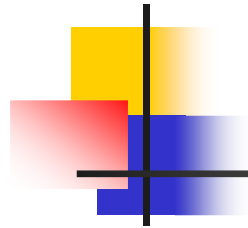

Podstawowe pojęcia

---

8. Beneficjent

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Podstawowe pojęcia

---

9. System instytucjonalny

- Instytucja Zarządzająca
- Instytucja Pośrednicząca
- Instytucja Wdrażająca

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Podstawowe pojęcia

---

10. Wydatki kwalifikowalne

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Podstawowe pojęcia

---

11. Dokumentacja aplikacyjna

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

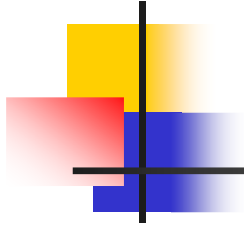

Podstawowe pojęcia

---

12. Montaż finansowy

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Polityka finansowania ochrony środowiska Unii Europejskiej

Dlaczego UE finansuje pewne działania?
Jakie działania finansuje UE?

Instrumenty ochrony środowiska

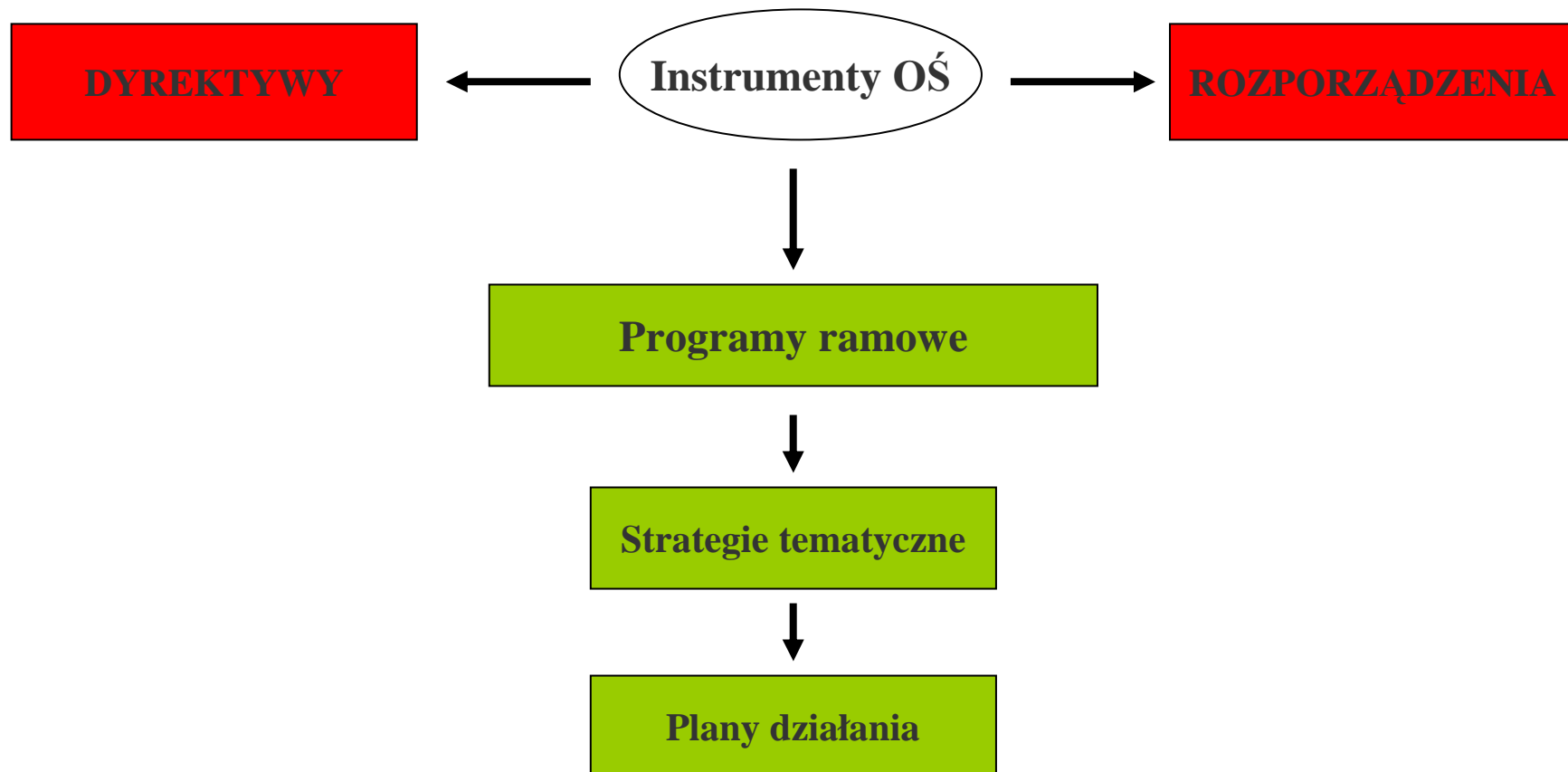
---

1. Instrumenty obowiązkowe
2. Instrumenty dobrowolne

Instrumenty ochrony środowiska

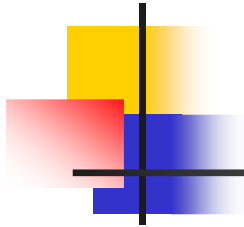

Polityka finansowania ochrony środowiska UE

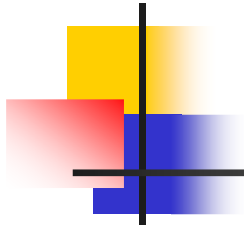
---

1. Wsparcie i promocja instrumentów dobrowolnych – wdrażanie założeń programów, strategii i planów UE w zakresie ochrony środowiska (np. ekoinnowacje, ograniczenie ilości odpadów w całym cyklu życia produktu)
2. Wsparcie działań dostosowujących państwa członkowskie do nowych przepisów w okresach przejściowych.

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

**Wdrażanie polityki
finansowania ochrony
środowiska w UE**

Podstawowym narzędziem wspomagającymi wdrażanie polityki ochrony środowiska w UE są:

- a) **instrumenty finansowe** (FS, ERDF, LIFE+) – opracowane na poziomie UE
- b) **programy operacyjne** opracowane na poziomie krajów członkowskich lub KE

Źródła finansowania ochrony środowiska

Programy finansowane ze środków UE:

Programy centralne:

1. Instrument Finansowy LIFE+ (**LIFE+**)
2. Siódmy program ramowy Wspólnoty Europejskiej zakresie badań, rozwoju technologicznego demonstracji (**7PR**)
3. Program ramowy na rzecz konkurencji i innowacji (**CIP**)

Źródła finansowania ochrony środowiska

Programy finansowane ze środków UE:

Programy krajowe:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (**POIiŚ**)
2. Programom Rozwoju Obszarów Wiejskich (**PROW**)
3. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (**PORPW**)
4. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (**POIG**)
5. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (**POKL**)

Źródła finansowania ochrony środowiska

Programy finansowane ze środków UE:

Programy regionalne:

16 Regionalnych Programów Operacyjnych **(RPO)**

Źródła finansowania ochrony środowiska

Źródła krajowe:

1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
2. Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
3. Fundacja Ekofundusz
4. Preferencyjne kredyty BOŚ

Źródła finansowania ochrony środowiska

Źródła zagraniczne inne niż UE:

1. Norweski Mechanizm Finansowy
2. Szwajcarski Mechanizm Finansowy
3. Granty udzielane przez rządy oraz fundacje zagraniczne (np. DBU)

Komplementarność programów

BADANIA
NAUKOWE

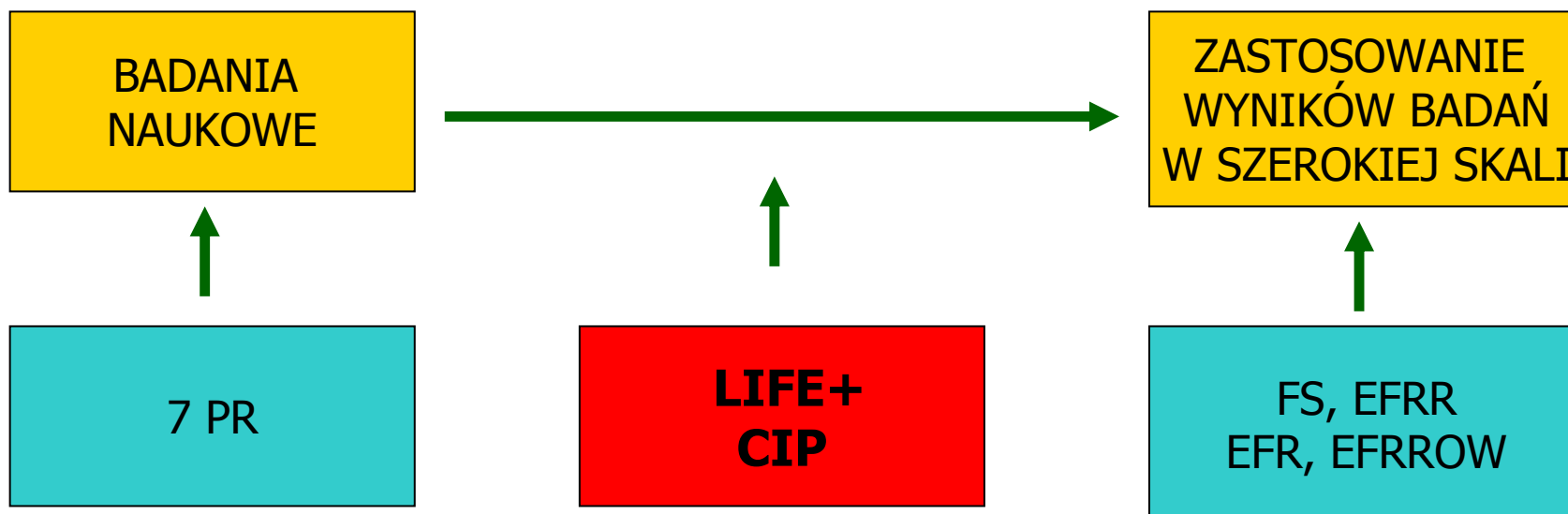

ZASTOSOWANIE
WYNIKÓW BADAŃ
W SZEROKIEJ SKALI

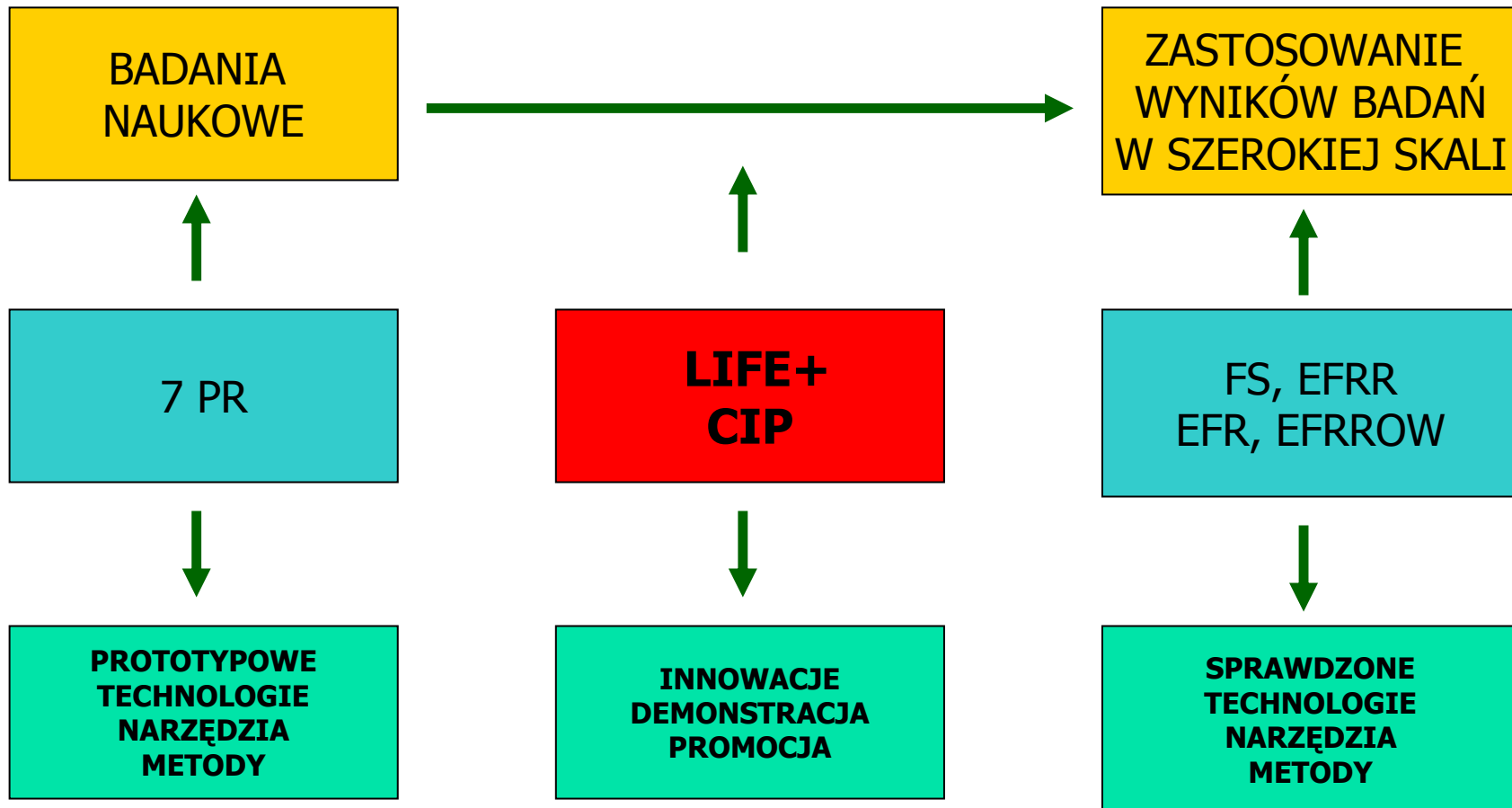
Komplementarność programów

Komplementarność programów

Komplementarność programów

Komplementarność programów

TECHNOLOGIE ŚRODOWISKOWE

7 PR

**Badania w zakresie
innowacyjnych
rozwiązań technologicznych**

FS, EFRR

Sprawdzone technologie

Komplementarność programów

TECHNOLOGIE ŚRODOWISKOWE

7 PR

Badania w zakresie
innowacyjnych
rozwiązań technologicznych

LIFE+

Działania systemowe
Wsparcie procesu
wdrażania
ekoinnowacji

CIP

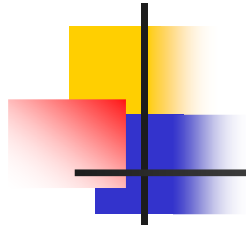

Wdrażanie
ekoinnowacji
w
przedsiębiorstwach

FS, EFRR

Sprawdzone technologie
innowacyjne

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

- I: GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (2,8 mld Euro)
- II: GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI (1,2 mld Euro)
- III: ZARZĄDZANIE ZASOBAMI I PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA (0,5 mld Euro)
- IV: PRZEDSIĘWZIĘCIA DOSTOSOWUJĄCE PRZEDSIĘBIORSTWA DO WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA (200 mln Euro)
- V: OCHRONA PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIE POSTAW EKOLOGICZNYCH (90 mln Euro)
- IX: INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU I EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA (0,7 mld Euro)

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

I: GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (2,8 mld Euro)

DZIAŁANIE 1.1: GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA W AGLOMERACJACH
POWYŻEJ 15 TYS. RLM

1. Budowa i modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej, lub/i
2. Budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

II: GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI (1,2 mld Euro)

DZIAŁANIE 2.1.: KOMPLEKSOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA Z ZAKRESU
GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI ZE SZCZEGÓLNYM
UWZGLĘDNIENIEM ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH

DZIAŁANIE 2.2.: PRZYWRACANIE TERENOM ZDEGRADOWANYM WARTOŚCI
PRZYRODNICZYCH I OCHRONA BRZEGÓW MORSKICH

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

III. ZARZĄDZANIE ZASOBAMI I PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA

DZIAŁANIE 3.1.: RETENCJONOWANIE WODY I ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA
PRZECIWPOWODZIOWEGO

DZIAŁANIE 3.2.: ZAPOBIEGANIE I OGRANICZANIE SKUTKÓW ZAGROŻEŃ
NATURALNYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM

DZIAŁANIE 3.3.: MONITORING ŚRODOWISKA

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

IV. PRZEDSIĘWZIĘCIA DOSTOSOWUJĄCE PRZEDSIĘBIORSTWA DO WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

DZIAŁANIE 4.1.: WSPARCIE SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO

DZIAŁANIE 4.2.: RACJONALIZACJA GOSPODARKI ZASOBAMI I ODPADAMI W
PRZEDSIĘBIORSTWACH

DZIAŁANIE 4.3.: WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORSTW W ZAKRESIE WDRAŻANIA
NAJLEPSZYCH DOSTĘPNYCH TECHNIK (BAT)

DZIAŁANIE 4.4.: WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORSTW W ZAKRESIE GOSPODARKI
WODNO-ŚCIEKOWEJ

DZIAŁANIE 4.5.: WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORSTW W ZAKRESIE OCHRONY
POWIETRZA

DZIAŁANIE 4.6.: WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORSTW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ
W ZAKRESIE ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW INNYCH NIŻ KOMUNALNE

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)

IX: INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA
ŚRODOWISKU I EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA

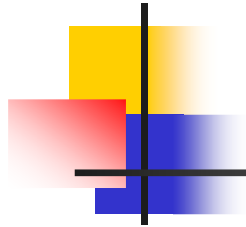
DZIAŁANIE 9.1: WYSOKOSPRAWNE WYTWARZANIE ENERGII

DZIAŁANIE 9.2 EFEKTYWNA DYSTRYBUCJA ENERGII

DZIAŁANIE 9.3. TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

DZIAŁANIE 9.4 WYTWARZANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

DZIAŁANIE 9.5 WYTWARZANIE BIOPALIW ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Regionalne Programy Operacyjne (RPO)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Płatności rolno-środowiskowe

Płatności dla obszarów Natura 2000

Płatności związane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej

Działanie polega na udzielaniu rekompensat producentom rolnym, których działalność rolnicza jest ograniczana w związku z:

- zakazem podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- ustaleniami planów ochrony zatwierdzonymi dla obszarów Natura 2000 w drodze rozporządzenia.
- ustaleniami planów gospodarowania wodami, przyjętymi w celu osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód ze względu na środowisko, zgodnie z RDW.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne.

M.in.: Utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych.

Zwiększenie udziału lasów w globalnym bilansie węgla.

Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.

M.in.: Wzmocnieniem systemu ochrony przeciwpożarowej.

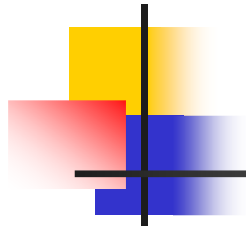

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wsparcie dla rolników planujących rozwinięcie działalności pozarolniczej

Wsparcie mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich

**Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój
sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów
rybackich na lata 2007-2013”**

Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013”

Wsparcie działań w obrębie środowiska wodnego

Propagowanie zrównoważonej akwakultury zgodnej ze szczególnymi ograniczeniami związanymi z ochroną środowiska, wynikającymi z wyznaczenia obszarów ochrony należących do sieci NATURA 2000.

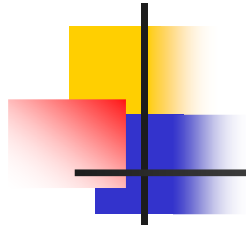
Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013”

Środki mające na celu ochronę i rozwój fauny i flory wodnej

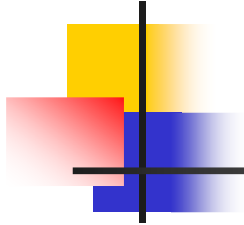
Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego w ramach sieci NATURA 2000, tam gdzie działania te dotyczą bezpośrednio gospodarki rybackiej.

Zarybienie gatunkami zagrożonymi oraz cennymi z biologicznego i gospodarczego punktu widzenia.

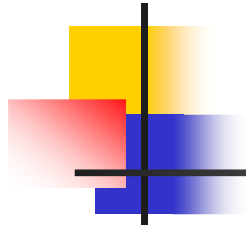
Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP)

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP)

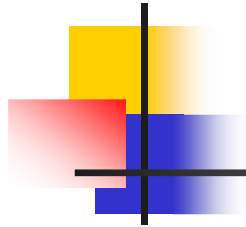

Wsparcie dla projektów związanych z **pierwszym zastosowaniem lub powielaniem rynkowym technik, produktów lub praktyk w zakresie innowacji ekologicznych**, których techniczna demonstracja była udana, lecz które ze względu na poziom ryzyka nie są jeszcze dostatecznie obecne na rynku.

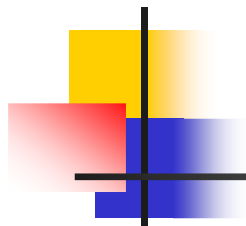
Projekty takie służą wspieraniu szerszego zastosowania takich technik, produktów lub praktyk oraz ułatwieniu ich wprowadzania na rynek.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG)

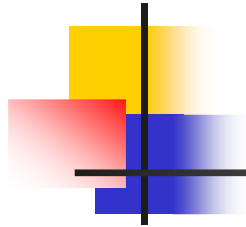

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundacja EKOFUNDUSZ

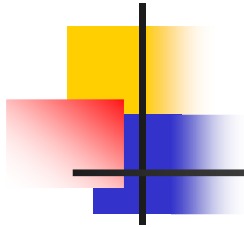
Ekokonwersja długu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

**Priorytet V: Ochrona przyrody i
kształtowanie postaw
ekologicznych**

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

I. PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

II. POLITYKA I ZARZĄDZANIE

III. INFORMACJA I KOMUNIKACJA

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Nowy zakres LIFE+

LIFE+ PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

- wdrażanie dyrektywy ptasiej i siedliskowej
- realizacja celu powstrzymania spadku różnorodności biologicznej do roku 2010

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Nowy zakres LIFE+

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

- tworzenie polityki środowiskowej UE
- wdrażanie polityki i prawa ochrony środowiska
- działania wspierające wdrażanie innowacyjnych technologii środowiskowych
- monitoring lasów

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Nowy zakres LIFE+

LIFE+ INFORMACJA I KOMUNIKACJA

- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska poprzez organizację kampanii informacyjnych
- zapobieganie pożarom lasów poprzez szkolenia i działania informacyjne

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Obszar priorytetowy: PRZYRODA

Wdrażanie postanowień dyrektyw “ptasiej” i “siedliskowej” również na poziomie lokalnym i regionalnym

Projektu demonstracyjne lub najlepsze praktyki

Wsparcie dla dalszego rozwoju sieci Natura 2000, w szczególności w odniesieniu do obszarów przybrzeżnych i morskich

Szczególny nacisk kładzie się na ochronę gatunków priorytetowych oraz działania o charakterze długoterminowym realizowane w obrębie obszarów należących do sieci Natura 2000

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Obszar priorytetowy:

RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Projekty przyczyniające się do wdrożenia postanowień komunikatu Komisji Europejskiej “Powstrzymanie spadku różnorodności biologicznej do roku 2010 i w latach następnych”

Projekty demonstracyjne lub innowacyjne

Największą wagę przykładana się do demonstracji i rozpowszechnienia praktyk oraz działań pozwalających ograniczyć spadek różnorodności biologicznej i liczby gatunków roślin oraz zwierząt na terenie Wspólnoty Europejskiej.

Rozbudowany komponent monitoringu i oceny efektów projektu.
Szerokie rozpowszechnianie informacji o efektach projektu.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: ZMIANY KLIMATU

CEL: Stabilizacja stężenia gazów cieplarnianych na poziomie zapobiegającym globalnemu ociepleniu o ponad 2°C.

DZIAŁANIA:

1. Realizacja zobowiązań UE zawartych w Protokole z Kioto
2. Dostosowanie gospodarki i społeczeństwa, przyrody i różnorodności biologicznej, zasobów wodnych i zdrowia ludzi na terenie UE do negatywnych skutków zmian klimatu oraz łagodzenie tych skutków.
3. Pomoc we wdrażaniu i stosowaniu instrumentów rynkowych, w szczególności handlu emisjami gazów cieplarnianych.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: WODA

CEL: Przyczynienie się do poprawy jakości wody przez efektywne pod względem kosztów działania zmierzające do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego wód.

DZIAŁANIA:

1. Przygotowanie programów działań zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną oraz zapewnienie integracji środków wynikających z innych dyrektyw dotyczących ochrony wód
2. Skuteczne wdrożenie strategii tematycznej na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: POWIETRZE

CEL: Osiągnięcie poziomów jakości powietrza, które nie powodowałyby znacznych negatywnych skutków i zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska.

DZIAŁANIA:

1. Realizacja strategii tematycznej w sprawie zanieczyszczenia powietrza

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: GLEBY

CEL: Ochrona i zapewnienie zrównoważonego wykorzystania gleby przez zachowanie funkcji gleby, zapobieganie zagrożeniom dla gleby, łagodzenie ich skutków i rekultywację zdegradowanej gleby.

DZIAŁANIA:

1. Realizacja strategii tematycznej w sprawie ochrony gleby
2. Zapewnienie ochrony oraz przywracania biologicznej różnorodności gleby

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: ŚRODOWISKO MIEJSKIE

CEL: Wsparcie działań związanych z ochroną środowiska na obszarach miejskich Europy

DZIAŁANIA:

1. Przyczynienie się do skuteczniejszego wdrażania istniejących polityk i prawodawstwa UE dotyczącego ochrony środowiska na obszarach miejskich, poprzez wspieranie i zachęcanie władz lokalnych do przyjęcia bardziej zintegrowanego podejścia do zarządzania miastami, w tym zarządzania sektorem transportu oraz sektorem energetycznym.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: HAŁAS

CEL: Rozwój i wdrażanie polityki dotyczącej hałasu emitowanego do środowiska.

DZIAŁANIA:

1. Zapobieganie szkodliwym skutkom narażenia na hałas emitowany do środowiska i ograniczanie tych skutków.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: CHEMIKALIA

CEL: Poprawa ochrony środowiska i zdrowia przed ryzykiem związanym z chemikaliami poprzez wdrożenie prawodawstwa dotyczącego chemikaliów oraz strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów.

DZIAŁANIA:

1. Wzmacnianie integracji na linii nauka-rozwoj polityki oraz przekazywanie wyników badań w celu zapewnienia silnej technicznej podstawy wspierającej rozporządzenie REACH
2. Wdrożenie strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: ŚRODOWISKO I ZDROWIE

CEL: Stworzenie bazy informacyjnej dla polityki w zakresie Środowiska i zdrowia (plan działania w zakresie środowiska i zdrowia na lata 2004 – 2010)

DZIAŁANIA:

1. Biomonitoring człowieka i integracja danych na temat środowiska i zdrowia np. komunikacja i interpretacja danych dotyczących reakcji organizmów na zanieczyszczenia, badania nt. przenoszenia się chorób poprzez powietrze
2. Ochrona warstwy ozonowej w celu uniknięcia negatywnych czynników wpływających na środowisko i zdrowie

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: ODPADY I ZASOBY NATURALNE

CEL: Rozwój i wdrażanie polityk mających na celu zapewnienie zrównoważonego wykorzystania oraz zarządzania odpadami i zasobami naturalnymi

DZIAŁANIA:

1. Wdrażanie strategii tematycznej dotyczących odpadów i zasobów naturalnych
2. Promowanie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych - stosowanie podejścia opartego na cyklu życia produktów
3. Promowanie zapobiegania powstawaniu odpadów, odzyskiwania odpadów i recyklingu

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: **LASY**

CEL: Budowa zwięzłej i pełnej bazy informacyjnej, która umożliwi skuteczne kształtowanie polityki dotyczącej lasów w odniesieniu do zmian klimatu, różnorodności biologicznej, pożarów lasów, stanu lasów i ich funkcji ochronnych, a także przyczynianie się do ochrony lasów przed pożarami.

DZIAŁANIA:

1. Wsparcie gromadzenia, analizy i rozpowszechniania informacji dotyczących wzajemnego oddziaływania lasów i środowiska naturalnego.
2. Podnoszenia efektywności i harmonizacji monitorowania lasów i systemów gromadzenia danych.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: **LASY**

DZIAŁANIA:

3. Wsparcie dla zrównoważonej gospodarki leśnej, w szczególności poprzez gromadzenie danych związanych z udoskonalonymi paneuropejskimi wskaźnikami trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej.
4. Budowanie potencjału na poziomie krajowym oraz wspólnotowym w celu umożliwienia koordynacji i nadzoru monitorowania lasów

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: INNOWACJE

CEL: Rozwój i demonstracja innowacyjnych kierunków polityki, technologii, metod oraz instrumentów wspierających wdrażanie Planu Działań w zakresie Technologii Środowiskowych (ETAP).

DZIAŁANIA:

1. Działania wspierające rozpoznawanie, demonstrację i rozpowszechnianie innowacyjnych technologii i praktyk - działania uzupełniające Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE

Obszar priorytetowy: KIERUNKI STRATEGICZNE

CEL: Skuteczne wdrażanie i egzekwowanie prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska i poprawa wiedzy na temat polityki środowiskowej.

Poprawa wydajności środowiskowej MSP

DZIAŁANIA:

1. Wzmacnianie bazy informacyjnej niezbędnej do tworzeniu i wdrażaniu polityki poprzez budowę Wspólnego Systemu Informacji Środowiskowej oraz wspieranie wdrażania Globalnego Inicjatywy na rzecz Monitoringu Środowiska i Bezpieczeństwa.
2. Realizacja Programu Wsparcia Zgodności Środowiskowej dla MSP.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

LIFE+ INFORMACJA I KOMUNIKACJA

CEL 1: Podnoszenie świadomości społecznej na temat ochrony środowiska

DZIAŁANIA:

Głównie kampanie informacyjne o charakterze krajowym lub międzynarodowym, związane z wdrożeniem, aktualizacją i rozwojem polityki środowiskowej i ustawodawstwa Unii Europejskiej.

Priorytet stanowią kampanie na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej, kwestie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Zakres finansowanych działań

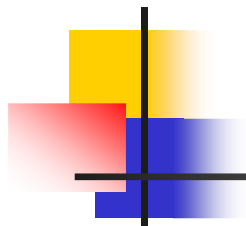
LIFE+ INFORMACJA I KOMUNIKACJA

CEL 2: Zapobieganie pożarom lasów i ich ograniczenie na terenie Unii Europejskiej.

DZIAŁANIA:

Specjalistyczne szkolenia dla służb ochrony przeciwpożarowej oraz kampanie na rzecz zwiększania świadomości społecznej dla ludności wiejskiej zagrożonej pożarami lasów

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

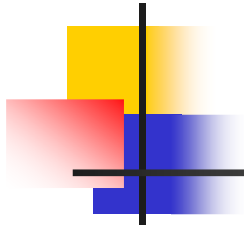
Projekty innowacyjne i demonstracyjne

Nowatorskie podejście do problemów ochrony przyrody i ochrony środowiska

Projekty innowacyjne - stosują technologie lub metody, które nie zostały wcześniej zastosowane/przetestowane i które oferują więcej korzyści dla środowiska niż obecnie przyjęta tzw. „najlepsza praktyka”. Projekt innowacyjny ma na celu oszacowanie, czy zastosowane innowacyjne techniki działają czy też nie.

Projekty demonstracyjne - obejmują przeniesienie na grunt praktyczny, ocenę i rozpowszechnienie efektów działań nowych lub nie stosowanych dotychczas w proponowanym kontekście geograficznym, ekologicznym, społeczno-ekonomicznym itp.

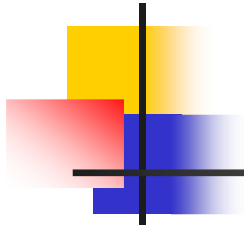
PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

Najlepsze praktyki (ochrona przyrody)

Najlepszej praktyki - wdrażają najskuteczniejsze, najbardziej efektywne ekonomicznie, dostosowane do warunków lokalnych oraz najwłaściwsze pod względem merytorycznym metody ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

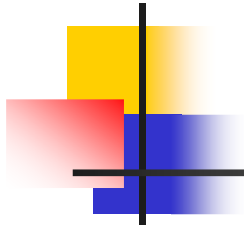
SYSTEM INSTYTUCJONALNY:

Institucja Wdrażająca: Komisja Europejska

Punkt kontaktowy: NFOŚiGW

Dokument kierunkowy: Rozporządzenie LIFE+
Postanowienia wspólne

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

ZASADY FINANSOWANIA DZIAŁAŃ:

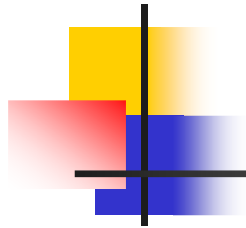
Wysokość alokacji dla Polski – ok. 10 mln Euro rocznie

Poziom dofinansowania – 50% (75%)

Uzupełnienie wkładu krajowego z NFOŚiGW do 95%

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI

OCHRONA WÓD

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Wód

Zintegrowany System Zarządzania dla Zatoki Botnickiej

Beneficjent: Regionalne Centrum Przyrodnicze Północnej Ostrobotni (Finlandia)

Cel projektu

Zatoka Botnicka jest szczególnie zagrożona ze względu na małą liczbę zamieszkujących ją gatunków, panujące w niej arktyczne warunki oraz płytkie, słonawe wody. Ponadto jest podatna na zanieczyszczenia pochodzące z lokalnego przemysłu stalowego, stoczniowego i celulozowo-papierniczego oraz rolnictwa.

Wiele narodowych i regionalnych organów monitoruje warunki przyrodnicze w Zatoce. Twórcy projektu wskazali na **potrzebę integracji różnych źródeł informacji**.

Zamierzeniem projektu była również poprawa wymiany informacji i **podniesienie efektywności** współpracy w rejonie Zatoki Botnickiej.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Wód

Zintegrowany System Zarządzania dla Zatoki Botnickiej

Beneficjent: Regionalne Centrum Przyrodnicze Północnej Ostrobotni (Finlandia)

Rezultaty

Aby osiągnąć ten cel, w ramach projektu opracowano obszerną zintegrowaną bazę danych o środowisku morskim.

Baza danych zawiera różne wskaźniki jakości wody w Zatoce:

1. Dane fizyczne i chemiczne z 62 punktów obserwacyjnych
2. Rezultaty ruchomego automatycznego monitoringu jakości wody
3. Dane dotyczące transportu ładunków zanieczyszczeń z 31 rzek oraz użytkowania ziemi na obszarze zlewni
4. Informacja na temat 52 instalacji przemysłowych i oczyszczalni wypuszczających ścieki do Zatoki, wraz z rocznym bilansem ładunków zanieczyszczeń.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Wód

Zintegrowany System Zarządzania dla Zatoki Botnickiej
Beneficjent: Regionalne Centrum Przyrodnicze Północnej Ostrobotni (Finlandia)

Rezultaty

Twórcy projektu opracowali również **model służący do szacowania wpływu działań ludzkich na tereny przybrzeżne.**

Oprócz utworzenia bazy danych, projekt przyczynił się do opracowania opartego na sieci internetowej **systemu wymiany informacji o Najlepszych Dostępnych Technikach** dla przemysłu metalowego i obejmował **przeprowadzenia wszechstronnej akcji informacyjnej.**

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Wód

Zintegrowany System Zarządzania dla Zatoki Botnickiej

Beneficjent: Regionalne Centrum Przyrodnicze Północnej Ostrobotni (Finlandia)

Rezultaty

W ramach projektu przeprowadzono sondaż wśród ekspertów i interesariuszy w celu **stworzenia planu działania** dla Zatoki Botnickiej i **aktywizacji podmiotów**, które mogą mieć wpływ na poprawę jakości wód w Zatoce. Plan w zarysach przedstawia cele i priorytety dla zrównoważonego rozwoju i ustanawia wytycznych dla monitoringu i oceny stanu wód.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Wód

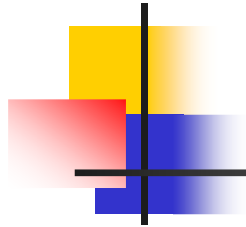
Zintegrowany System Zarządzania dla Zatoki Botnickiej

Beneficjent: Regionalne Centrum Przyrodnicze Północnej Ostrobotni (Finlandia)

Rezultaty

1. **Zasięg lokalny, ale uniwersalne podejście do problemu zanieczyszczenia wód.**
2. **Szeroki zakres działań:** zintegrowana baza danych, narzędzie służące do modelowania, systemu wymiany informacji o Najlepszych Dostępnych Technikach, stworzenie planu działań dla zatoki Botnickiej.
3. **Dbłość o trwałość efektów** – działania informacyjne; aktywizacja podmiotów, które mogą mieć wpływ na poprawę jakości wód w Zatoce Botnickiej.

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

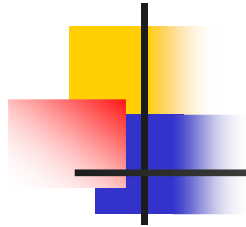

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Przyrody

**Kompleksowe podejście do rozwiązywania
problemów środowiskowych**

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

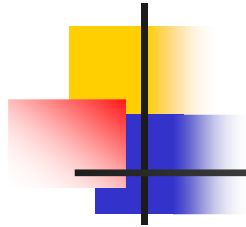

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Przyrody

**Trwałość efektów projektów
i kontynuacja podejmowanych działań**

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

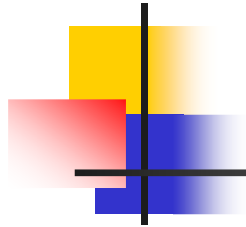

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Przyrody

**Komunikacja - zaangażowanie
zainteresowanych stron**

PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

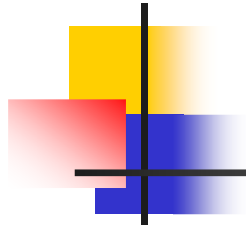

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Przyrody

Rozpowszechnianie informacji o efektach projektu

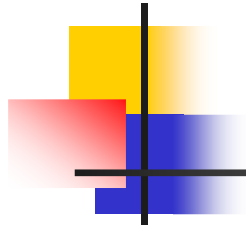
PROGRAM LIFE DOBRE PRAKTYKI

DOBRE PRAKTYKI – Ochrona Przyrody

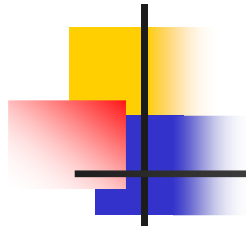

Komplementarność podejmowanych działań

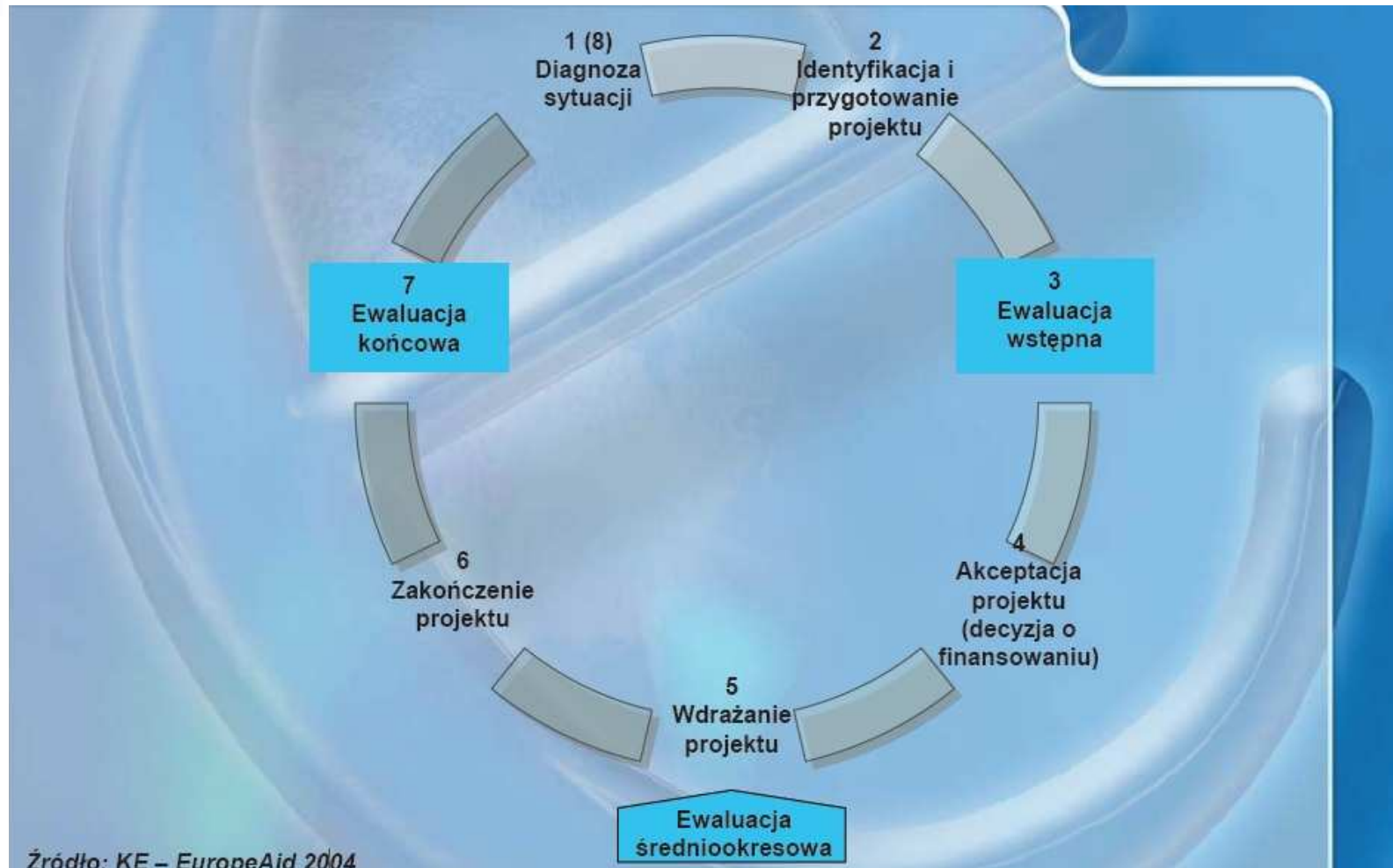
**Program Operacyjny Infrastruktura i
Środowisko**

**Priorytet V: Ochrona przyrody i
kształtowanie postaw
ekologicznych**

**EWALUACJA jako narzędzie
doskonalenia procesu
wydatkowania środków
publicznych**

Cykl wdrażania programu

PODSUMOWANIA

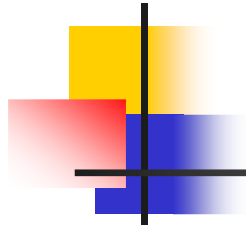

Fundusze Unijne = Bardzo prężny rynek pracy

Gdzie powstają miejsca pracy?

1. Pozyskanie środków
2. Zarządzanie projektami
3. Wdrażanie programów
4. Ewaluacja programów

Rynek Funduszy Unijnych = Rynek ludzi młodych

PODSUMOWANIA

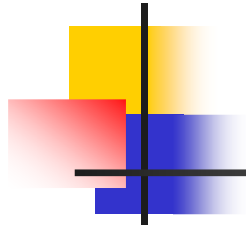

Jak zwiększyć swoje szanse?

Szerokie wykształcenie

Aktywność i umiejętność samokształcenie

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

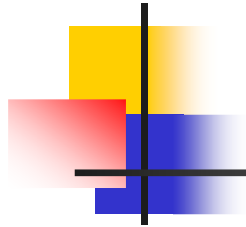

Literatura

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Literatura

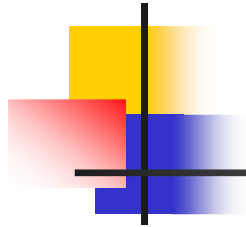

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności

Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

Literatura

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 - 2013

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.)

Techniki tworzenia programów rozwoju regionalnego

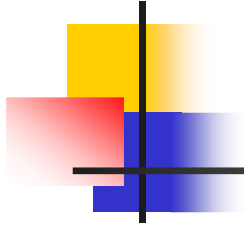

Programy operacyjne oraz uszczegółowienia

Publikacje

Ekspertyzy i analizy

Raporty ewaluacyjne

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Radomir Dyjak

**Stowarzyszenie
Środowisko dla Środowiska**